

PRADINIŲ KLASIŲ MOKINIŲ SĄLYTIS SU GAMTA: PAŽINIMO PROBLEMA IR EDUKACINĖS PERSPEKTYVOS

Kazė Verbickienė

Vilniaus kolegija, Vilnius

El. paštas: *kazyte@gmail.com*

Įvadas

Socialinio ir gamtamokslinio ugdymo paskirtis pradinėje mokykloje – supažindinti mokinių su socialine ir gamtine aplinka, padėti atrasti ryšį tarp žmonių ir gamtos, išsiugdyti gebėjimus tyrinėjant pažinti pasaulį. Mokinių veikla gamtoje tai – natūrali tyrinėjimų laboratorija, kurioje tiesioginiu būdu susipažstama su gamta. Tačiau vis dažniau pradinių klasių mokiniai gamtą mato ne natūraliai, o per virtualų langą. Virtualiai apkeliauti pasaulį ir pažinti gamtą galima per labai trumpą laiką, tačiau pažinti ją žmogiškaisiais pojūčiais galima tik natūraliai būnant gamtoje, pajuntant jos didybę ir atradimo džiaugsmą. Išmaniosios technologijos padeda pažinti gamtą, bet negali pakeisti natūralaus pažinimo per patirtį. Pradinių klasių mokiniams svarbu išmokti bendrauti su gamtos objektais, semtis iš jų energijos, grožėtis, atsipalaiduoti ir gebėti tinkamai ilsėtis joje. Teisingas pirminis aplinkos ir joje vykstančių procesų atradimas padeda ne tik pažinti ir suprasti supantį pasaulį, bet kartu formuoja atitinkamas vertybines nuostatas, gebėjimą adekvačiai gyventi gamtinėje-techninėje aplinkoje.

Kanados mokslininko Sampson'o (2016) teigimu, žaidimai išmaniosiomis technologijomis vis dažniau pakeičia vaikų žaidimus lauke, todėl vaikams daroma nepataisoma fizinė, psichinė bei emocinė žala. Portale *treehugger.com* teigiama: 10 šalių atliktas tyrimas rodo, kad dabartiniai pradinukai per dieną lauke būna apie pusę valandos, o vienas iš devynių „mažiausiai 12 mėnesių nėra vaikščiojęs parke, miške ar kitoje natūralioje aplinkoje“. Pradinukai mažai laiko praleidžia gamtoje. Vilniaus savivaldybės biuro atliktas tyrimas (2020) „Vilnius sveikiau“ rodo, kad per pandemiją laimingų vaikų Vilniuje sumažėjo penktadaliu. Pasyvesni tampa ir kitų Europos Sąjungos šalių mokiniai. JAV profesorius Milas Jonesas (2018) teigia, kad išeitis yra: „Mano verdiktas paprastas: vasarą kiekvienas žmogus turi apkabinti medį. Jeigu kažkas blogai jaučiasi, nori nusiraminti arba tiesiog pasikrauti gera energija, toks žmogus turi apkabinti medį arba bent jau pabūti šalia jo.“ Mokslininkų grupė ištyrė virš 500 žmonių, kuriems buvo paimtas kraujas, kai šie pabuvo šalia medžio ir po to, kai pastovėjo minutę apsikabinę medį. Rezultatas stulbinantis, paaiškėjo, kad po „seanso su medžiu“, žmogaus kūnas pradeda gaminti dvigubai daugiau laimės hormono ir išskiria natūralius kūno nuskausminamuosius. Dažniau būkime su vaikais gamtoje, padėkime jiems pamilti gamtą ir jie taps laimingesni.

Kalbant apie gamtamokslinio ugdymo svarbą pradinėje mokykloje, kyla tokie klausimai: Ar patys pradinių klasių mokiniai nori artimiau pažinti gamtą? Kaip

mokiniai leidžia laiką gamtoje? Kas gamtoje juos labiausiai domina? Ko reikia, kad pradinuko buvimas gamtoje būtų kokybiškas? Siekiant išsiaiškinti šiuos klausimus atliktas tyrimas.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti pradinių klasių mokinių sąlytį su gamta ir jų požiūrį į gamtą.

Uždaviniai:

1. Analizuoti literatūrą apie buvimo gamtoje, jos atradimo ir pažinimo svarbą pradinių klasių mokiniams.
2. Atlikus pusiau struktūruotą interviu, nustatyti pradinių klasių mokinių sąlytį su gamta ir jų požiūrį į ją.
3. Iš interviu rezultatų išsiaiškinti mokinių / šeimų laisvalaikio siejimą su gamtos pažinimu.

Tyrimo metodologija ir organizavimas

Kokybiniam tyrimui pusiau struktūruotas interviu pasirinktas dėl dviejų priežasčių: jo patogumo, nes tyrėjas gali iš anksto pasirengti pateikiamus klausimus, ir lankstumo, nes interviu metu klausimą galima patikslinti ir mėginti gauti išsamesnius atsakymus, jei interviu dalyviai nori plačiau išsakyti savo požiūrį. Tyrimo metodas – kokybinis tyrimas – pusiau struktūruotas interviu.

Tyrimo metu dalyvavo dviejų Vilniaus mokyklų (viena – Vilniaus miesto centre, kita – Vilniaus miesto pakraštyje) 20 pradinių klasių mokinių iš 4 skirtingų klasių po 5 mokinius. Pokalbiui mokytojos atrinko mokinius, turinčius skirtingą patirtį su gamta (vienų tėvai turi kaimą / sodybą ir dažnai ten leidžia laiką, kiti – miesto vaikai). Buvo gautas mokinių tėvų sutikimas dėl vykdomos mokinių apklausos. 2021 m. spalio 13 d. Vilniaus X mokykloje atlikta penkių 2-os klasės ir penkių 3-ios klasės mokinių apklausa. Interviu vyko atskiroje klasėje. Abiejų grupių interviu trukmė po 45 min. Jų metu buvo kalbama su penkiais vaikais, pateikiant jiems klausimus (1 priedas). Pokalbis su Y mokyklos penkių 3-ios klasės ir penkių 4-os klasės mokiniais vyko nuotoliniu būdu 2021 m. balandžio 15 d. Interviu buvo įrašyti ir iššifruoti. Mokinių tapatybės užšifruotos didžiosiomis raidėmis ir skaičiumi, nurodančiu mokyklą – X mokyklos mokiniai – 1, Y mokyklos mokiniai – 2.

Tyrimo rezultatai

Mokinių atsakymai į interviu klausimus pagal tam tikras temas buvo sugrupuoti į kategorijas, o šios smulkiau suskirstytos į subkategorijas. 1-oje lentelėje pateikiami mokinių atsakymai į klausimus, parodantys, ar jiems patinka leisti laiką gamtoje. Ši tema mokinių buvo plačiai komentuojama.

1 lentelė

Mokinių požiūris į gamtą

Kategorija	Subkategorija	Citatos
Mokinių požiūris į gamtą 1, 2, 5, 6, 7 klausimai	Teigiamas	<p>A1 – Įdomu, ką jis ten veiks, jei yra grybų, tai norėčiau rasti baravyką, dar su draugu būtų įdomu pasikarstyti po medžius, jei tėvai leistų. D1 – Labai noriu ir aš, man patinka miške – labai tylu, tik paukščiai čiulba, dar girdėjau genį kalant ir net mačiau, kaip snapu daužo, jis ten kirminus rinko. Dabar gal kokią stirnytę pamatyčiau ar voverę. E1 – Nežinau (ilgokai galvoja), bet aš gal norėčiau pabėgioti po mišką, gal kankorėžių prisirinkčiau, visokių mažų ir didelių, kažkada rinkau ir tada pasigaminau tokį krepšelį iš jų. Gražiai gavosi, gal kokį grybą rasčiau... Norėčiau važiuoti į mišką. F1 – Oi, gerai, ten galima parėkauti, pabėgioti, šakomis palaipioti, o jei dar su draugu, tai tikrai pailsdykautume. Man dar patinka rasti kreivą šaką, mokytoja sakė, kad kokią žvakidę iš jos galima padaryti. H1 – Norėčiau, bet kai būtų labai šilta ir uogauti galima. Pilną kibirą prisirinkome. Aš vos nepasklydau, močiutė jau šaukė, ieškojo, o aš už medžio stovėjau ten toliau. I1 – Pavyvydydžiui, kad jis važiuos. Man labai kvepia miške. Kvepia visokiom gėlėm, bet kartą smirdėjo ir mes radome tokį smirdantį grybą. Močiutė sakė, kad tai vaistas. (Galvoja) ... Neprisimenu nuo ko, bet labai smirda ir toks baltas atrodo buvo.</p> <p>A2 – Norėčiau ir aš važiuoti, jei nereikėtų ruošti pamokų, man įdomu miške pabėgioti ir pagąsdinti brolių – pasislepi už medžio ir išgąsdini. B2 – Klausčiau kelintą valandą ir į kokį mišką, anksti keltis nenorėčiau, bet važiuoti norėčiau. C2 – Apsidžiaugčiau ir norėčiau, kad mane pasiimtų kartu, jei nelytų lietus. D2 – Palinkėčiau sėkmės ir kad gerai pailsėtų, gal pamatytų kokį gyvūnelį ten būdamas. Aš mačiau stirną, bet pabėgo, kai išgirdo mus. Truputį pavydėčiau, nes ir aš norėčiau. E2 – Norėčiau važiuoti ir aprodyti jam savo mišką, mes turime savo mišką didelį, kartais ten pjauname medžius, bet tik kur sudžiūvę. I2 – Norėčiau kartu praleisti laiką gamtoje, ten daug visko: medžių, uogų, oi, dabar gal dar nėra.</p> <p>D1 – Rinkčiausi būti gamtoje, namuose ir taip visada būni, net į kiemą mažai išeini, reikia pamokas ruošti.</p> <p>F1 – Jei žvejoti prie ežero, tai norėčiau, pažaisčiau grįžus. Su tėčiu buvome kartą, tai pagavau žuvį, mano maža, o tėčio labai didelė buvo. Buvome užsidėję tokias „sėtkas“ ant galvos, kad musės nelįstų. K1 – Labai norėčiau, pašūkauti galima būtų, ne mokytoja prašo, kad nerėktume. Norėčiau išmokti gyvūnų kalbą, įdomu būtų (juokiasi).</p> <p>B2 – Norėčiau laiką praleisti gamtoje, namuose ir taip labai atsibodo. C2 – Pasirinkčiau eiti į gamtą, mes kiekvieną dieną einame į parką, mamytė sako, kad neužsisėdėtume. Parke matėme kėkštą, nešėsi kažkokį riešutą snape. D2 – Gamtoje, ten įdomiau (tyli) ... daugiau nežinau. E2 – Norėčiau būti gamtoje, savo kieme ar miškelyje netoliese, bet mama neleidžia, bijo kažko....(tyli) ... nežinau ko. G2 – Gamtoje, ten yra ką daryti. Su lazdom pasimušti, ne pažaisiti (juokiasi). A1 – Važiuoti į mišką tikriausiai, jei būtų grybų, o kompiuteriu galėčiau pažaisiti ir grįžęs</p>

Kategorija	Subkategorija	Citatos
	<i>Neigiamas</i>	<p>C1 – Gerai, kad mano tėvai nevažiuoja, nenoriu, bijau erkių. Man visai miške nepatinka, geriau namuose G1 – Blogai draugui, aš nenoriu, nes labai puola uodai, geriau į namus pasikviesti draugą ir žaisti visokius žaidimus. Miške gal tik kai yra grybų, vieną kartą buvau, visą krepšį radome, bet man kai kurie nepatiko – slidūs, dar toks kirminas vienu šliaužė. Fui... šlykštu. Nenoriu į mišką. K1 – Blogai draugui, nenorėčiau į mišką, dar žaltį ar gyvatę, o jei vorą pamatyčiau, tai baisu. Labai bijau vorų, o kai eini, tai voratinkliai lenda į akis, taip kaip prilimpa, fui...</p> <p>G2 – Nepavydžiu jam, geriau žaisti namuose. Dažniausiai žaidžiu kompiuteriu. H2 – Nenoriu, labai bijau erkių, o jų daug net ir Vingio parke yra. K2 – Į kokį mišką jis važiuoja, aš nenoriu į jokią mišką. I2 – Namus pasirinkčiau, čia žaisti kompiuterinius žaidimus.</p> <p>C1 – Namuose, lauke nėra ką veikti, na, nebent lapus rinkti, nes mokytoja sakė prisirinkti, kad turėtume darbeliams daryti. G1 – Namus pasirinkčiau, man čia geriau negu gamtoje, planšetę turiu, visokių žaidimų pasirinkęs pažaisčiau, dar ir komandą draugų tokią turiu, su kuriais žaidžiame, jei išeičiau – pralaimėčiau. Aš laimiu dabar. K1 – Žinoma, žaisčiau namuose, man labai patinka žaisti planšete, telefonu. Turiu visokių įdomių žaidimų.</p> <p>A2 – Nenoriu, nes gali perkaisti ar dar gauti saulės smūgį.</p> <p>E2 – Nenorėčiau, nes ten būtų sunku susikaupti, negalėtum galvoti, o tik žiūrėtum aplinkui. K2 – Nenorėčiau, man neįdomu gamtoje.</p>
	<i>Abejojantis</i>	<p>E1 – Jei kur nors į mišką, tai norėčiau, o taip į kiemą – ne. Nėra ką ten veikti, namuose tai gali pažaisti. B1 – Tikriausiai uogauti važiuoja, nes mes irgi buvome mėlynių rinkti. Miške ramu, pailsėčiau, bet labai uodai kanda, reikia gerai išsipurkšti ir erkių aš bijau, mačiau, kaip lipo per treningą. Nežinau, ar norėčiau važiuoti kartu.</p> <p>A2 – Turbūt nesirinkčiau gamtos, pasilikčiau namuose. K2 – Pagalvočiau, jei draugai nežaistų žaidimo tokio, kurį žaidžiame, tai rinkčiausi mišką.</p> <p>B1 – Jei mama neleistų žaisti kompiuteriu, tai eičiau į kiemą, o jei leistų – žaisčiau. Geriau patinka žaisti namuose, nei lauke. H1 – Gal į gamtą eičiau ir tengi gali pažaisti, o kompiuteriu grįžusi žaisčiau. I1 – Gal kompiuteriu pasirinkčiau, nes aš visą vasarą būnu pas močiutę ir dažnai einame į mišką, dar sode daug su broliu žaidžiame. Močiutė neleidžia žaisti telefonu, sako, lauke yra užsiėmimų, vasarą reikia ilsėtis nuo šitų nesąmonių (Juokiasi). Kartais pykstu ant močiutės, bet man gerai kaime.</p> <p>G1 – Nežinau... (ilgokai galvoja), kad gyvūnų kieme mažai pamatai, tik skruzdės, paukštis koks vienas skraido, o aš norėčiau, kad visko būtų daug, daug... I1 – Jei tik augalus žiūrėtume ir apie juos mokytumėmės – nenoriu, o jei gyvūnus – taip... (tyli).</p> <p>E1 – Turbūt reikia, bet aš nelabai pažįstu, neatsimenu, kaip vadinasi daug augalų. I1 – Nežinau, tas pats, ar pažįsti ar ne.</p> <p>D2 – Nežinau, bet reikia, kad gryną orą turėtume ir dar grybų. Negalima lupti</p>

Daugiausia buvo tokių atsakymų, iš kurių matyti, kad mokiniai teigiamai vertina buvimą gamtoje ir noriai joje praleistų laiką. Nors dauguma mokinių mielai renkasi pasibuvimą gamtoje, bet atsakymuose galima rasti ir karantino pasekmių: einame, kad neužsisėdėtume, važiuotume į sodybą, bet neleidžia, tačiau mokiniai nerodė didesnio noro lankytis gamtoje, lyg ir didesnį komfortą jausdami namuose. Dalis mokinių abejoja, buvimą gamtoje jie derina su galimybe užsiimti kompiuteriniais žaidimais. Yra ir visai nenorinčių namų aplinkos keisti į gamtinę mokinių, jie teigia, jog bijo uodų, erkių, žalčių, diskomfortą sukeliančių vorų ir kitų vabzdžių. Kai kurie mokiniai tiesiog sako, kad gamta ar buvimas kieme jų nedomina, nes jiems įdomesnis laisvalaikio praleidimo modelis – žaisti kompiuterinius žaidimus.

Mokiniai, kurių tėvai turi sodybą kaime, nedvejodami nori būti gamtoje ar savo namų kieme. Šie mokiniai su užsidegimu kalba apie nuotykius gamtoje, apie jos tyrinėjimą, norą nuolat grįžti į gamtą. Mokiniai, kurie mažai laiko praleidžia gamtoje, neturi ne tik gražių prisiminimų, bet ir vangiai kalba apie norą būti joje, nemato ten juos dominančių veiklų. Išryškėjo tiesioginis ryšys – kuo daugiau būnama gamtoje, tuo labiau norisi į ją sugrįžti ir ją pažinti.

Norint išsiaiškinti mokinių sąlytį su gamta, jų teirautasi, ar norėtų mokytis gamtoje, kokius augalus jie pažįsta, ar reikia, kad žmogus pažintų gamtą ir ką daryti, kad mokiniai daugiau domėtųsi gamta ir ją pažintų. Atsakymai pateikti 2-oje lentelėje.

2 lentelė

Mokinių sąlytis su gamta

Kategorija	Subkategorija	Citatos
Mokinių sąlytis su gamta	Stiprus ryšys	<p>A1 – <i>Norėčiau mokytis gamtoje, kartu ir pabėgiočiau, nereikėtų rašyti.</i></p> <p>B1 – <i>Norėčiau pažiūrėti, kaip paukščiai maitina savo vaikus, kartą mačiau, kaip jie išsižioję ima maistą, dar vabalų visokių ieškoti norėčiau, apžiūrėti juos gal pro tokį stiklą... (galvoja).</i></p> <p>D1 – <i>Norėčiau žiūrėti į gėles ir sužinoti, kaip jos vadinasi, mums mokytoja pasakojo apie gėlę, geltoną tokią, kad ji kaip mama ir pamotė, nes jos viena lapo pusė švelni, šilta, o kita šalta (žiūri į mane) žinai tokią? (Draugai irgi stengiasi prisiminti pavadinimą, bet nieks neprisimena). Pasakius, kad tikriausiai tai šalpusnis, visi laimingi pritaria.</i></p> <p>E1 – <i>Norėčiau ir norėčiau mokytis apie vabaliukus, ne, nekankinčiau, nors musę kartą kankinome – žole ją pradūrėme ir ji neskrido tada... (draugai bara).</i></p> <p>F1 – <i>Norėčiau, kad važiuotume į zoologijos sodą, ten apie visokius gyvūnus matytume ir išmoktume apie juos. Man ir mokyklos kieme mokytis geriau patiktų negu klasėje, ne taip karšta būtų ir sėdėti nereikėtų.</i></p> <p>H1 – <i>Oi, norėčiau (netelpa kailyje), nusibodo klasėje, tik 2 kartus buvome kieme, ten tokius „sekretus“ ieškojom, buvo labai įdomu, dar puokštes iš žolių darėme (draugai taiso H1 – mes ieškome visokių vabaliukų ir kartais tokias rungtynes darome, kuris greičiau bėgs. Kartą mano toks raudonas laimėjo. Dar buriame iš boružėlės: bus lietus ar saulė. Žinai... (klausiamai žiūri į mane) jei ji nuskrenda, tai bus saulė. Kai kaime pamatome gandra, tai jį erzina sakom: „Gandrai, gandrai, ga ga ga, tavo pati ragana, tai jis taip atsigręžia, pasižiūri (juokiasi). Linksma būna.</i></p>

Kategorija	Subkategorija	Citatos
		<p>A1 – (galvoja) <i>Ar beržas augalas? (draugų sujudimas – žinoma, augalas) – beržą, qžuolą, nes auga prie močiutės kiemo, dar kur sula bėga...</i> (galvoja)... gal klevas, kažkokios žolės, bet jų pavadinimų nežinau. C1 – Tulpę, rožę, eglę, kurią puošiame, dar jurginą. Daugiau nepažįstu, nors jų daug visokių žolių yra. D1 – Jau visus pasakė, kuriuos pažįstu, bet dar žinau narcizus, jurginus, dabar dar žydi, rožes, astrus, žirneliai – kvepia, močiutė sako, skinkis, ilgai kambaryje žydės ir kvepės. F1 – Eglę, beržą, liepą – žiedus rinkom, jurginą, rūtą – žalia, kiauliapienė, gyslotis, daugiau nežinau. H1 – Kiaulpienes, astrus, beržą, qžuolą, jurginus, rūtas, bijūnus, raktažoles, tujas (skaity užsirašius ir vardią greitai) toks badosi ir turi uogas, oi, kadagys... (galvoja) rožes, tulpes, gvazdikus, gal viskas. A2 – Snieguoles, žibutes, tulpes, krokus, kiaulpienes. C2 – Dilgelę, dobilą, petražolę, ramunę, mėtą, tulpes, rožes, beržą, qžuolą, kaštoną. D2 – Muskatus, kaktusus, saulėgrąžą, moliūgą, papriką, fikusus, kokosmedį, arbatmedį, palmes, sekvojas, maumedžius, figą, saldymedį, jonažolę. A1 – Reikia pažinti, kad žinotum, kas nuodinga, o kas ne. Dar kokie gyvūnai pavojingi, pvz., gyvatė kai įkąsty, tai ir mirti galėtų. B1 – Turėtų, kad žinotų, už ką ją reikia saugoti, gamtoje visko yra, kas reikalinga žmogui, nebūtų uogų ir neturėtų, ką valgyti. C1 – Svarbu pažinti, nes suvalgytum nuodingą grybą ar išgertum kokios nuodingos arbatos. D1 – Labai, labai svarbu. Dar man įdomūs jų pavadinimai ir močiutė sako, kad galima vadinti vienaip ar kitaip. Juokingi pavadinimai „čebatėliai“ – žinai, tokios mėlynos gėlės. Reikia pažinti... (patyli), nes kai gamtos nebus, numirsime, nes neturėsime kuo kvėpuoti. G1 – Reikia, reikia, reikia, nes augalai valo, kad būtų švarus oras, mama sakė, kuo daugiau medžių, tuo jis švaresnis. H1 – Reikia pažinti, tai žinai, kurie vabalukai kanda, o kurie ne. Galvoju, kad, kai nepažįsti, tai neįdomu ir nežinai, kas per vabalas. K1 – Reikia, kad žinotum, kokias uogas rinkti.</p> <p>A2 – Reikia pažinti, nes jei nepažinsi musmirės, tai galėsi ir apsinuodyti, arba nežinosi, koks augalas vaistas ir nepasigydysi. B2 – Taip, nes gamta mūsų motina – gali priglausti, saugoti, valgyti ten daug ką gali, net kiškio kopūstus, jei neturi ko valgyti. C2 – Reikia, nes gali kuo nors nusinuodyti.</p>
	Vidutinis	<p>B2 – Graikišką riešutą, daugiau nepažįstu.</p> <p>A1 – Mokytojai daug pasakoti ir parodyti gamtą. B1 – Eiti ir žiūrėti kas auga, dar paklausti pas ką nors, jei nežinai kas ten. C1 – Eiti į kiemą ir žaisti tokius žaidimus, kur reikia surasti kažkokį medį (prisimenat kaip su mokytoja žaidėme) ir pasakyti tai eglė ar ne. D1 – visur eiti ir žiūrėti kas auga, dar klausyti paukščių ir žiūrėti kaip jie mušasi, kai nori gyventi namelyje. Mačiau kaip vienas mušėsi su kitu. E1 – eiti į mišką ir kitus, kur daug augalų ir gyvūnų. G1 – Kad pamokos būtų ne klasėje o lauke, tai ir matytume kas ten auga. H1 – nežinau, eiti į kiemą vaikščioti, klausyti ką kalba. I1 – žiūrėti daug filmų apie gamtą. K1 – būti gamtoje.</p>
	Silpnas	<p>A2 – Dažniau išeiti į lauką ir ilgiau joje pabūti, mokytoja pasakyty, ko mes nežinome ir taip sužinotume. B2 – Vestis klasę į gamtą, nors nespėtume grįžti į kitą pamoką, nežinau, tada mokyklos kieme mokytis pažinti. C2 – Daugiau ekskursijų į gamtą, visur: ir prie ežero, ir į mišką, dar galima prie upės. D – Dažniau eiti į gamtą ir pačiam paklausti, kas čia per augalas kity, kas jį pažįsta.</p>

Kategorija	Subkategorija	Citatos
		<p>E2 – Eiti į gamtą, ten daugiau išmoks, nes matys, kaip atrodo, pauostys ar nesmirda. Yra augalų, kurie labai smirda ir neskanūs (kažkas šaukia, kad tai pelynas nuo pilvo). G2 – Turi domėtis apie gamtą. Skaityti knygas, žiūrėti televizijos laidas. H2 – Dažniau pasivaikščioti, domėtis ja ir kad tėvai pasakytų, kas čia, nes aš tai nepažįstu daug augalų ir vabalų nepažįstu. Parsinešiau namo, tai su tėte ieškojom knygoje ir radome, kad tai elnias. (Patikslina) <i>Ne tas kur didelis, bet vabalas, dar klausyti paukščių ir žiūrėti, kaip jie mušasi, kai nori gyventi namelyje. Mačiau kaip vienas mušėsi su kitu.</i> E1 – Eiti į mišką ir kitus kur daug augalų ir gyvūnų. G1 – Kad pamokos būtų ne klasėje, o lauke, tai ir matytume, kas ten auga. H1 – Nežinau, eiti į kiemą vaikščioti, klausyti, ką kalba. I1 – Žiūrėti daug filmų apie gamtą. K1 – Būti gamtoje.</p> <p>A2 – Dažniau išeiti į lauką ir ilgiau joje pabūti, mokytoja pasakytų, ko mes nežinome ir taip sužinotume. B2 – Vestis klasę į gamtą, nors nespėtume grįžti į kitą pamoką, nežinau, tada mokyklos kieme mokytis pažinti. C2 – Daugiau ekskursijų į gamtą, visur: ir prie ežero, ir į mišką, dar galima prie upės. D – Dažniau eiti į gamtą ir pačiam paklausti, kas čia per augalas kitų, kas jį pažįsta. E2 – Eiti į gamtą, ten daugiau išmoks, nes matys, kaip atrodo, pauostys, ar nesmirda. Yra augalų, kurie labai smirda ir neskanūs (kažkas šaukia, kad tai pelynas nuo pilvo). G2 – Turi domėtis apie gamtą. Skaityti knygas, žiūrėti televizijos laidas. H2 – Dažniau pasivaikščioti, domėtis ja ir kad tėvai pasakytų, kas čia, nes aš tai nepažįstu daug augalų ir vabalų nepažįstu. Parsinešiau namo, tai su tėte ieškojom knygoje ir radome, kad tai elnias. (Patikslina) <i>Ne tas, kur didelis, bet vabalas.</i> I2 – Važiuoti į visokias ekskursijas, gal net prie vandenynų, kur orkos, ruoniai gyvena. Aš ir Palangoje mačiau ruoniuką, kažkaip nepaėjo, gal susitrenkė. Reikia, kad papasakotų kas, kodėl kai kurie medžiai kreivi. Su mokytoja buvome miškelyje. K2 – Būti ilgai gamtoje, jos klausyti ir pažinsi gegutę, kai kukuos. Reikia pinigų turėti, kad turtingas būtum, – sakė močiutė. Kai ilgai būsi, tai gal ir kokį žvėrelį pamatysi, kokį šerną, tai prie qžuolo laukti, nes giles mėgsta. Nežinau, būti gamtoje. E2 – Nenorėčiau, nes ten būtų sunku susikaupti, negalėtum galvoti, o tik žiūrėtum aplinkui. K2 – Nenorėčiau, man neįdomu gamtoje.</p> <p>B1 – Nežinau, nepažįstu, man augalai neįdomu... (tyli). G1 – Man neįdomu augalai, tik toks kreivas medis, nežinau, kaip vadinas, laiptoti įdomu, žolės tik maišosi, kai bėgi. (Galvoja) dar pažįstu kaštoną, nes juos smagu rinkti ir pasimėtyti, eglę, pušį, daugiau nežinau.</p>

Didžioji dalis mokinių sako, jog gamtą reikia pažinti, tam, kad žinotum, kas joje yra nuodinga ir kas ne, kokie gyvūnai pavojingi ir jų reikia bijoti, o kuriais galima džiaugtis. Mokinių gamtos pažinimas labai siejasi su metų laiku ir kas tuo metu gamtoje yra ryškiausia. Dažniau minimi tuo metu žydintys augalai. Mokiniai augalų pavadinimus sieja su girdėtomis legendomis, vardais „pavadinimas kaip Jurgio vardas – jurginas, tokia „pamotė, kur viena lapo pusė švelni, o kita ne“ – šalpusnis, čebatėlai ir t. t.“ Išmokti gamtoje jie norėtų daug ir net svajotinių dalykų: pažinti augalus, grybus, ypač nuodingus, kad neapsinuodytų. Norėtų skristi kaip paukščiai, suprasti medžių ar gyvūnų kalbą. Visų mokinių atsakymas į klausimą, kas padėtų

pažinti gamtą, vienodas – reikia dažniau ir ilgiau būti gamtoje ir šalia reikalingas žmogus, padedantis ją pažinti.

Mokytis gamtoje norėtų dauguma mokinių, tačiau kartu kyla abejonių dėl tokių mokymosi sąlygų: galima sušalti, sušlapti, sunku būtų koncentruoti dėmesį. Vis dėlto greta išsakytų neigiamų sąlygų dauguma mokinių teigė, kad pamokos gamtoje praturtintų jų akiratį: išmokytų pažinti augalus, gyvūnus, ypač jei suaugusieji pasakytų, kaip vadinami ir kuo įdomūs. Tokie atsakymai rodo mokinių norą bendradarbiauti su suaugusiais.

Už gamtos išsaugojimą pasisakė visi mokiniai. Jų teigimu, ją pažinti ir saugoti reikia dėl jos teikiamų išteklių ir grožio: gražūs vaizdai, maitina, gamina orą, joje ramu, tylu. Kad gamtą būtų galima pažinti ir išsaugoti, mokiniai siūlo dažniau vykti į ją, tačiau visi siūlymai buvo skirti mokytojais.

Mokiniai geriausiai susipažįsta su gamta būdami joje, todėl interviu metu mėginta išsiaiškinti, su kuo jie leidžia laiką gamtoje ir kokia veikla ten užsiima. 3-oje lentelėje pateikti mokinių atsakymai į klausimus apie jų buvimą gamtoje.

3 lentelė

Mokinių ir jų šeimų veikla gamtoje

Kategorija	Subkategorija	Citatos
Mokinių / šeimų veikla gamtoje	Pažintinė-tiriamoji	<p>D1 – Man patinka stebėti, kaip juda medžių lapai, jie ne visada vienodai juda – atrodo, kad nori ką pasakyti (juokiasi). I1 – Važinėju dviračiu, skinu gėles ir lėlėms darau vainikus, net suknelę moku padaryti, dar su seneliu darome miške tokias šluotas, kur pirty plaka. A1 – Man visokie gyvūnai patinka, patinka šunys, žinau jų visokių veislių. Dar būna įdomių vabalų, tokių su ilgais ūsais, jis taip kaip kanda, žnybia, nežinau, kaip jis vadinasi, biškį blizga.</p> <p>A2 – Kieme žaidžiu futbolą, kai būnu miške, apžiūrinėju kreivus medžius, renku grybus. B2 – Klausau paukščių čiulbėjimo, uogauju, grybauju, kartais su broliu žaidžiame slėpynių, apžiūrinėjame kokį kirminą. C2 – Apžiūrinėju viską: žoles, medžius, šakas, tokių įdomių būna su „guzais“. Dar mačiau tokį baltą kaip pelė, bet didesnį... (galvoja) nežinau pavadinimo, matėm, kai eglutės Kalėdoms buvome. E2 – Tyrinėju vabalus, kartą radau labai didelį su tokiais ilgais ūsais, man patinka vabalai. H2 – Klausausi paukščių čiulbėjimo, girdėjau, kaip kala genys ir mačiau jį. Kartais klausau tylos, tik medžiai šnara, visai tylu nebūna, bet mašinų nesigirdi. I2 – Žiūriu, kas vyksta aplinkoje. Žiūriu, kaip juda medžiai, ir tada žinai, ar stiprus vėjas. Jei būna stiprus, tai jie labai juda, jei ne – nejuda. Norėčiau pamatyti kokį gyvūną, bet nemačiau.</p>

Kategorija	Subkategorija	Citas
		<p>A2 – Kvėpuoju švairiu oru, geras oras gamtoje, neužterštas, kartais kvėpia lietumi. B2 – Noriu pamatyti kažkokį gyvūną, tik kartą mačiau, kaip prie miško stirnos vaikščiojo. C2 – Domina vabaliukai, kurie vieni vaikšto, seku, kur eina ir ką neša. D2 – man patinka augalai, man visi jie gražūs: ir aukšti, ir žemi, ir labai jie spalvoti. Aš juos paglostau, džiaugiuosi jais. E2 – grynas oras, nesmirda dūmais ar benzinu gamtoje, įdomu žiūrėti į paukščius. G2 – Paukščių čiulbėjimas. Aš klausau ir būna daug ramiau. Norėčiau suprasti paukščių čiulbėjimą, ką jie kalba. H2 – Pamatyti gyvūną, vilko tai nenoriu, bijočiau, kokį kiškį, lapę, briedį norėčiau pamatyti. I2 – Visokių vabalų gyvenimas man patinka, jie visi gražūs, kartais ir baisūs būna su užrietais ūsais, dideli. Aš juos tyrinėju, žiūriu per padidinamąjį stiklą. K2 – Gyvūnai, bet vabalų tai dar matai, o kažkokių gyvūnų nemačiau, tik parke Palangoje mačiau voverę: ji nešėsi kažką, bet greitai pabėgo, nemačiau ką</p>
	Sportinė	<p>A1 – Mes tik grybauti kartais važiuojam, o kieme žaidžiame gaudynes, kartais akmenukus mėtome, žinote, kas toliau prie žemės numes... B1 – Uogauju, grybauju, kartą buvau žvejoti su dėde, įsidūriau pirštą... (galvoja) na, tuo, kur gaudo žuvį. Skaudėjo. Aš nesugavau, o dėdė sugavo, bet nedideles (rodo kokias). Kai nuvažiuojame į kaimą, tai daug važinėju dviračiu, žaidžiame „damke“ – žinai (žiūri į mane), taip šokinėti į langelius reikia. C1 – Su tėvais vaikščiojame po parką, dar važiuojame prie jūros. Kartą plaukėme baidarėmis, apsverčiau su tėčiu, sušlapau ir dar susitrenkiau kelią, bet nelabai skaudėjo, smagu buvo. D1 – Žaidžiame slėpynių, supamės, važinėju dviračiu. Mokėmės sodyboje tokį žaidimą (galvoja) žaisti, kai 2 komandos ir reikia kamuoliu išmušti svetimos komandos vaiką. E1 – Jei kur nors išvažiuojame į sodybą, tai važinėjuosi dviračiu, man patinka, bet mieste tėvai neleidžia toli važiuoti, tik po kiemą, o ten mažai vietos, nukritau (juokiasi). F1 – Kieme žaidžiame krepšinį, dar kariaujame – tokį karą žaidžiame su lazdomis, mama sako: tik akių neišsidurkite (juokiasi), bet kažkas lazdas mūsų vis pasiima, vis reikia ieškoti naujų. K1 – Jei būna daugiau vaikų, tai bėgiojame, slapstomės. Jei būnu vienas, supuosi arba vaikštau.</p> <p>D2 – Labai daug laipioju po medžius, man patinka, kartais būna slidu, kai po lietaus vos nenukritau. G2 – Prie namų tai žaidžiu futbolą, krepšinį, o kai važiuojame į mišką, mažai važiuojame, uogauju tokias juodas uogas, grybų neradau.</p>
	Pasyvi	<p>G1 – Nežinau, nieko... (tyli)... vaikštau...</p> <p>K2 – Kai būnu kieme, tai sėdžiu arba supuosi sūpynėse, man patinka važiuoti į mišką, parką, bet nevažiuojame. Mačiau, kaip prie miško skrido vanagas, nusileido, kažką pagriebė ir vėl nuskrido.</p>

Iš 3-oje lentelėje pateiktų mokinių atsakymų matyti, kad į mišką, parką mokiniai važiuoja / eina grybauti, uogauti, žvejoti, paisdykauti, palaipti po medžius, tiesiog pasigrožėti gamta, pabūti tyloje, pasiklausyti medžių šlamėjimo. Prisiminimai apie

gamtoje praleistą laiką, tokie šviesūs ir linksmi, kad rodos kiekviena ten praleista akimirka jiems labai brangi. Mokiniai, atostogaujantys kaime / sodyboje, turi įvairių veiklų: klauso paukščių balsų, renka augalus ir juos džiovina, pina vainikus, stebi ir tyrinėja vabzdžius. Kalbant apie laiko leidimą artimiausioje aplinkoje – kieme, aiškėja tėvų draudimas nutolti nuo namų. Mokiniai važinėja dviračiais, tyrinėja vabalus, klauso ir stebi medžius. Yra mokinių, kurie jokios veiklos neranda kieme, konstatuodami, jog sėdi, supasi sūpynėmis ir nėra ką įdomaus veikti.

Pradinių klasių mokiniai dar yra jauno amžiaus, todėl gamtoje dažnai jie leidžia laiką su suaugusiais, iš mokinių atsakymų į interviu klausimus paaiškėjo ir jų palydovai gamtoje (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Asmenys, su kuriais pradinukai leidžia laiką gamtoje

Kategorija	Subkategorija	Citatos
Asmenys, leidžiantys laiką gamtoje su pradinukais	Šeima	B1 – Su mama ir pusbroliu. F1 – Ir su tėvais, ir su seneliais, dar kartais mus leidžia vienus, netoli ten į miškelį (rodo kur). G1 – Su šeima, mano broliui labai patinka ten visokias šakas rinkti ir su jomis žaisti. H1 – Su mama, tėčiu, močiute, kartais ir senelis būna. Visi kartu važiuojame, bet labai retai, kai šilta būna. I1 – Su šeima ir su mokytoja kartais einame į tą miškelį, mokytoja rodo visokius medžius. K1 – Su šeima, kartais dar pusbrolius su pusseserėmis paimam. Jie labai rėkauja miške.
	Seneliai	A2 – Su broliu ir tėveliais, kartai būnu vienas. B2 – Su tėvais. C2 – Su šeima. D2 – Su tėvais, kartais netoli namų leidžia su draugais. G2 – Su mama ir draugais. H2 – Su šeima arba draugais, kartais ir tėvelių draugai būna. K2 – Su tėvais, dar mano draugą buvome pasiėmę ir važiovome prie ežero.
	Mokytoja	D1 – Seneliais. E2 – Su močiute ir broliu. C1 – Mokytoja dažnai eina su mumis į kiemą, parką. I2 – Su tėvais, su mokytoja buvome, mokytoja daug pasakojo apie medžius.

Kaip rodo 4-ios lentelės duomenys, laiką gamtoje mokiniai dažniausiai leidžia su tėvais ir seneliais. Mokiniams ypač svarbūs seneliai, rodos kiekvieną jų pasakytą žodį prisimena, iš jų išmokę gamtos stebėjimo būdų. Šilti mokinių atsiliepimai apie buvimą gamtoje su mokytoja, vienas kitam primena, ką rodė mokytoja, ką sakė vienu ar kitu klausimu. Jautėsi, kad mokiniams labai reikia, kad suaugęs žmogus jam padėtų grožėtis ir pažinti gamtą. Tačiau pažymėtina, kad nė vienas iš Y mokyklos apklaustųjų mokinių kalbėdami apie tėvus, kurie yra pagrindiniai mokinių palydovai gamtoje, nepasakė, kad jie vienaip ar kitaip atkreipia mokinio dėmesį į tam tikrus aspektus ar padeda pažinti gamtą. Pastebėta, kad gamtos pažinimo edukaciją atlieka mokytojai, minėtas mokytojos pasakojimas apie medžius, vėją.

Interviu metu norėta sužinoti ir mokinius dominančius gamtos objektus ir reiškinius, mokinių atsakymai pateikti 5-oje lentelėje.

5 lentelė

Mokinius gamtoje dominantys objektai, reiškiniai

Kategorija	Subkategorija	Citatos
Gamtoje dominan- tys ob- jektai, reiškiniai	Augalai	<p>B1 – Patinka gėlės, jos visokios, spalvotos... Mane mama moko daryti visokias puokštes, mažas ir dideles, mes visaip rišame jas, kai laukuose prisiskiname gėlių. D1 – Nežinau, man medžiai patinka. Atrodo, kad žiūri ir viską žino apie tave, dar gėlės labai gražu, kvepia, kai kurios purvina, tokios kur geltonai žydi (galvoja tikriausiai pavadinimą, bet tęsia toliau) supurvino suknelę, kaip dariau puokštę ir neišsivalo (patyli) – viskas.</p> <p>D2 – Gėlės, jų tokių gražių yra, visokių, visokių, bet rožės labiausiai patinka. B2 – Visokios žolės, yra tokių švelnių, kaip kiškio uodega. F2 – Gėlės.</p>
	Gyvūnai	<p>A1 – Man visokie gyvūnai patinka, patinka šunys, žinau jų visokių veislių. Dar būna įdomių vabaly, tokių su ilgais ūsais, jis taip kaip kanda, žnybia, nežinau, kaip jis vadinasi, biškį blizga. C1 – Gyvūnai, kartais pagalvoju, kad norėčiau būti paukštis. Pakilčiau aukštai ir visus matyčiau (labai nušvinta). E1 – Man gyvūnai daug įdomiau nei augalai, jie visokius garsus skleidžia. Taip, visokie vabaliukai patinka, kurie nekanda, bet kai kurių bijau. F1 – Visokie gyvūnai: ir Lietuvoje gyvenantys, ir kitur. Labai patinka tigras, jie tokie gražūs ir įdomūs, žiūrėjau daug filmų apie juos. G1 – Nežinau (ilgai galvoja). Gyvūnai... bet jų mažai matai, na, zoologijos sode tai mačiau visokių. I1 – Gyvūnai, augalai man neįdomūs. Sliėkas, matei, kaip įlenda į žemę, kočiojasi, na, raitosi taip... (tyli). K1 – Man gražu gamtoje, jei joje nėra šiukšlių, bet labiau patinka gyvūnai. Su jais gali pažaisiti.</p>
	Viskas patinka	<p>H1 – Man ir augalai įdomu, ir gyvūnai, mes tokių varlę auginome stiklainyje, bet paskui išleidome, dar ežį matėme prie močiutės kiemo. Parsinešėme, pienu pagirdėme. Matei, koks jo ilgas liežuvis (linksmi žiūrėdama klausia), bet jis nebijojo, gėrė lengvai. Man įdomu tokius augalus, kur arbatą geriam, džiovinti, kvepia tokiais kaip kvepalais... (Galvoja... Draugė padeda – Gal mėtas?) Taip, taip mėtas. Kartą užmiršom ir sulijo lietus, supuvo, net dūmai iš jų ėjo (juokiasi).</p> <p>A2 – Man patinka viskas: ir augalai, jų labai visokių yra, ir gyvūnai, ypač boružėlė. E2 – Viskas įdomu, o jei dar kas papasakoja apie nesvarbu augalą ar gyvūną. H2 – Nežinau, gal viskas man gamtoje patinka, tik gyvačių labai bijau.</p>

Iš mokinių atsakymų paaiškėjo, kad didesnė dalis mokinių labiau domisi gyvūnais, negu augalais, nors augalų pažįsta ganėtinai daug, ypač gėlių. Vienas mokinyas aiškiai išsiskyrė kitų kraštų augalų ir gyvūnų pažinimu, neaišku, ar daug keliauja ar tiesiog domisi. Tie mokiniai, kuriems augalai irgi įdomu, juos ne tik stebi, grožisi jais, bet domisi ir jų vaistinėmis savybėmis, augalus naudoja kūrybiniam darbams.

Apibendrinant dviejų mokyklų mokinių atsakymus į interviu klausimus, pirmiausia, reikia pažymėti, kad nuotoliniu būdu gauti atsakymai skyrėsi nuo mokinių, apklaustų tiesiogiai, atsakymų. Nuotoliniu būdu apklausta moksleivių grupė buvo mažiau entuziastinga, atsakymai buvo itin lakoniški, aiškūs, be didesnių emocijų, nebuvo noro papasakoti daug ir apie viską, mažai interpretacijų ar noro pasidalinti įspūdžiais. Dažnai mokiniai kartodavo draugo pasakytą mintį, todėl reikėjo plėsti klausimus, kad būtų galima gauti daugiau išsamios informacijos. Sudėtinga nustatyti faktorius, lėmusius gautus mokinių atsakymus, – nuotolinė apklausa, mokinių nuovargis, mokytojo paruošimas ar kita.

Išvados

Labai skiriasi mokinių sąlyčio su gamta patirtis. Vieni joje būna dažnai, kiti labai retai. Paaiškėjo, kad praleistas laikas gamtoje ir noras būti joje turi tiesioginį ryšį. Kuo dažniau būnama gamtoje, tuo ji įdomesnė ir daugiau laiko norisi čia praleisti. Šie mokiniai turi ne tik gražius prisiminimus apie praleistą laiką gamtoje, bet ir tarsi nebaigtas veiklas, prie kurių nori sugrįžti. Mokinių išvardinti jų pažįstami augalai liudija apie tai, kad mokiniai įsimena tuo metu žydinčius augalus ir tuos, kurie pristatomi pateikiant ne tik pavadinimą, bet kažką įsimintino apie jį. Pradinukai dažnai pavadinimo nepasako, bet remdamiesi legenda, palyginimu, nusako augalo požymius, pagal kuriuos augalai identifikuojami. Akivaizdu, kad daug mažiau augalų įvardija mokiniai, mažai laiko praleidžiantys gamtoje. Dauguma jų teigia, kad pažinti gamtą būtina, kad žinotum nuodingus ir naudingus augalus, pavojingus gyvūnus. Be to, gamtoje randama daug maisto, ten grynas oras, raminanti tyla. Mokinių pasiūlymas, kaip pažinti gamtą, vienas – daugiau laiko praleisti gamtoje kartu su suaugusiu žmogumi, padedančiu pažinti.

Mokiniai gamtoje laiką leidžia su tėvais, seneliais ir mokytojais. Pažinti ją dažniausiai padeda seneliai. Klausant mokinių, buvo aišku, kad kartu su suaugusiaisiais grybaudami, uogaudami, rinkdami augalus mokiniai ne tik sužino gamtos objektų pavadinimus, bet ir įvairias įdomybes apie gamtą. Šiltai mokiniai atsiliepė ir apie išvykas į gamtą su mokytojomis: pasakojo, ką jos rodė, ką sužinojo iš jų, tik jautėsi nuoskauda, kad ne taip dažnai einama į ją. Labai mažai mokinių minėjo tėvus, kaip pagalbininkus, pažįstant gamtą. Buvimą su tėvais gamtoje daugiau tapatino su savarankišku gamtos pažinimu ir smagiu laisvalaikio praleidimu.

Rekomendacijos

1. Pradinių klasių mokytojams rengti teminius tėvų susirinkimus, kurių metu skleisti informaciją apie vaikų buvimo gamtoje ir gamtos pažinimo svarbą.
2. Organizuoti bendrus mokinių ir jų tėvų, bei pedagogų projektus, kurie skatintų ne tik kartu praleisti laiką gamtoje, bet ir mokytų gamtos pažinimo paslapčių.

Literatūra

- Czich, F. (2009). *Vaikai gali daugiau. Kitokia pradinė mokykla* [Children can do more. A different primary school]. Kronta.
- Lamanauskas, V. (2001). *Gamtamokslinis ugdymas pradinėje mokykloje* [Science education in primary school]. Lucilijus.
- Powdyel, T. S. (2020). *Mano žalioji mokykla* [My green school]. Vilnius.
- Sampson, S. D. (2016). *Kaip užauginti gamtos vaiką* [How to raise a child of nature]. Vaga.
- Vilkonis, R. (2018). *Neuždarykime vaikystės tarp sienų keturių* [Let's not close childhood between four walls]. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
- Žydžiūnaitė, V., & Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai: vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams* [Qualitative research: Principles and methods: A textbook for social science students]. Vaga.

1 priedas

INTERVIU KLAUSIMAI

1. Jei draugas Tau pasakytų, kad savaitgalį su tėvais važiuos į mišką. Kokia pirmą mintis tave aplankytų?
2. Jei turėtum galimybę pasirinkti – laiką praleisti gamtoje / kieme ar pasilikti namuose – ką pasirinktum?
3. Ką dažniausiai veiki būdamas kieme / gamtoje?
4. Su kuo dažniausiai leidi laiką kieme / gamtoje ir kas tave gamtoje labiausiai domina?
5. Kaip manai, ar mokytis gamtoje tau būtų įdomu ir ko iš jos norėtum išmokti?
6. Kokie gamtoje augantys augalai Tau įdomūs, kuriuos pažįsti?
7. Kaip galvoji, ar reikia, kad žmogus pažintų gamtą? Jeigu taip, tai kodėl?
8. Ką reikia daryti, kad mokiniai daugiau domėtųsi gamta ir ją pažintų?

Summary

CONTACT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS WITH NATURE: COGNITIVE PROBLEM AND EDUCATIONAL PERSPECTIVES

Kazė Verbickienė

Vilnius University of Applied Sciences, Lithuania

Students' activities in nature are a natural research laboratory where they get to know nature directly. However, more and more primary school students do not see nature naturally, but through a virtual window. It is possible to travel around the world virtually and get to know nature in a very short time, but to know it with human senses is only possible by being naturally in nature, feeling the greatness of nature and the joy of discovery.

Smart technology helps to know nature, but it cannot replace natural cognition through experience. The correct initial discovery of the environment and the processes taking place in it not only helps to know and understand the surrounding world, but at the

same time forms the corresponding values, the ability to live adequately in the natural-technical environment. Studies show that beginners spend little time in nature. According to treehugger.com, a survey of 10 countries shows that current beginners are outdoors for about half an hour a day, and one in nine "has not walked in a park, forest or other natural environment for at least 12 months.

The aim of the research is to find out the contact of primary school students with nature and their attitude towards nature. Objectives: To analyze the literature on the importance of being in nature, its discovery and knowledge for primary school students. To determine the contact of primary school students with nature and their attitude towards nature through a semi-structured interview. From the results of the interviews to find out the connection between students / families leisure time and knowledge of nature.

The study revealed: students' experiences of contact with nature are very different. The time spent in nature and the desire to be in it have a direct connection, the more often you are in nature, the more interesting it is and the more time you want to spend here. Students know a number of plants and remember the plants that bloom at the time and those that are presented with not only the name but something memorable about it. According to the students, it is necessary to know nature, to know poisonous and useful plants, dangerous animals, and it takes a lot of time to spend in nature. Students spend time in nature with parents, grandparents and teachers. Very few students mentioned parents as helpers in learning about nature. He was more like being with his parents in nature with his own knowledge of nature and having fun, warmly responding to the time spent in nature with his teacher, only feeling sorry that he rarely goes to nature. Students learn most about nature from their grandparents, as they not only introduce it, but tell a lot of interesting things about it. Throughout the conversation, it felt like an adult was important to the beginner to help him get to know him.

Keywords: activities in nature, natural-technical environment, semi-structured interview, smart technology

Cite as: Verbickienė, K. (2022). Pradinių klasių mokinių sąlytis su gamta: pažinimo problema ir edukacinės perspektyvos [Contact of primary school students with nature: Cognitive problem and educational perspectives]. *Gamtamokslinis ugdymas bendrojo ugdymo mokykloje / Natural Science Education in a Comprehensive School*, 28, 85-98. <https://doi.org/10.48127/gu/22.28.85>